

I LILLEHAMMER-REGIONEN LANDBRUKSKONTORET

Adresse: Gausdal kommune, Vestringvegen 1, 26.1 Østre Gausdal
landbrukskontoret@gausdal.kommune.no

Informasjonshefte for nye gardbrukere

VELKOMMEN SOM GARDBRUKER I LILLEHAMMER-REGIONEN

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen ønsker deg velkommen som gardbruker i regionen. I dette heftet vil du finne informasjon som du kan trenge for å drive gardsdrift. Du er også velkommen til landbrukskontoret for mer orientering.

Det er mange spennende muligheter i landbruket i regionen og et godt produsentmiljø. Håpet er at du som ny gardbruker vil finne støtte i dette og selv

tilføre mer til den sterke landbrukskulturen vi har.

Sjekk også våre nettsider for info:

www.gausdal.kommune.no/
www.lillehammer.kommune.no/
www.oyer.kommune.no
velg "Landbruk" som du finner under
rubrikken «Næring».

Lykke til!

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen

Leder

Marie Skavnes Tlf. 911 58 452 marie.skavnes@gausdal.kommune.no

Jordbruk

Ann Guro Kjernli Tlf. 902 05 185 ann.guro.kjernli@gausdal.kommune.no
Geir H. Vedum Tlf. 977 05 693 geir.halvor.vedum@gausdal.kommune.no
Gunnar Håkenstad Tlf. 468 38 074 gunnar.hakenstad@gausdal.kommune.no
Robert Smelien Tlf. 414 93 768 robert.smelien@gausdal.kommune.no
Sondre Forseth Tlf. 482 89 078 sondre.forseth@gausdal.kommune.no
Stina B. Aaseth Tlf. 916 96 426 stina.bjurgren.aaseth@gausdal.kommune.no

Skog og utmark

Arnt S. Høstmælingen Tlf. 482 36 184 arnt.hostmalingen@gausdal.kommune.no
Anette Ludahl Tlf. 922 11 228 anette.ludahl@gausdal.kommune.no
Remi R. Eriksen Tlf. 992 52 311 remi.rundsveen.eriksen@gausdal.kommune.no

Vil du ha info-epost fra landbrukskontoret?

Send en epost til
landbrukskontoret@gausdal.kommune.no
og be om å bli registrert i adresselista vår.

Landbrukskontoret

Kommunene Lillehammer, Gausdal og Øyer
har felles landbrukskontor
lokalisert i kommunehuset i
Gausdal.

**Landbrukskontoret i
Lillehammer-regionen
Vestringsvegen 8, 2651 Ø.
Gausdal**

E-post:
landbrukskontoret@gausdal.kommune.no
Tlf. 61 22 44 00

virksomheter

Gausdal kommune, som Landbrukskontoret er tilknyttet, bruker kun meldingsformidleren SvarUt ved digitale forsendelser. Virksomheter får forsendelser fra Gausdal kommune i Altinn, med beskjed om at "Dokumentene sendes kun elektronisk og vil ikke bli ettersendt som brevpost". De får også en automatisk påminnelse etter en uke hvis forsendelsen ikke åpnes i Altinn. Virksomheter kan ikke reservere seg fra å motta post digitalt fra det offentlige (ifølge eForvaltningsforskriften § 9)

Sjekk hva du har registrert på din virksomhet i Altinn.

Altinn benytter kontaktinformasjon som er registrert på din virksomhet for å varsle om at du har fått digital post. Det er viktig at du har registrert riktig informasjon i Altinn.

Dette gjelder kun brev til virksomheter, ikke privatpersoner.

Bare digital post fra kommunen til

1. LITT OM LANDBRUKSKONTORET

Landbrukskontoret skal være brukernes kommunale kompetansesenter innen landbruk. Det er et godt samarbeid med landbrukets øvrige aktører innen rådgiving, veiledning og næringspolitikk. Kontoret har en vid portefølje som strekker seg fra lovpålagte forvaltningsoppgaver til kreativ næringsutvikling, i nært samarbeid med næringen selv.

Kontoret forvalter en rekke lover og forskrifter som har til formål å ta vare på ressursene på en bærekraftig måte. Det fordeles over 150 mill. kroner til regionens landbruk gjennom ulike tilskuddsordninger.

Landbrukskontoret skal bidra til økt verdiskapning i landbruket. Målet er å stimulere til opprettholdelse og effektivisering av eksisterende produksjon, samt utvikle nye tjenester og produkter. For å klare dette er vi avhengig av en god dialog med våre brukere med tanke på tilbakemeldinger, innspill og forslag til tiltak.

1.1 Informasjon på epost fra Landbrukskontoret

Det sendes jevnlig ut informasjon fra Landbrukskontoret på epost. Informasjonen går til de gardbrukerne som ønsker det. Her er oppdatering om søknadsfrister, endringer i lovverk, invitasjoner til arrangementer mm. Dersom du ønsker å motta denne informasjonen må du gi beskjed og informere oss om din epostadresse.

2. GENERELL INFORMASJON OM ULIKE TEMA

2.1 Lover og regler

Regelverk er en viktig del av velferds-samfunnet. For deg som gardbruker er blant annet disse lovene viktige:

Beiteloven
Matloven

Dyrevelferdsloven
Merverdiavgiftsloven

Forurensingsloven
Regnskapsloven
Grannegjerdeloven
Skogbruksloven
Jordloven
Svine- og fjørfeproduksjonsloven
Konsesjonsloven
Viltloven

Andre typer regelverk er forskrifter, rundskriv og retningslinjer. Disse gir detaljerte og utfyllende regler til lovene. Nettsida www.regelhjelp.no er en offentlig nettside der du finner oppdatert informasjon om ulike aktuelle regelverk som gjelder for foretaket ditt. På denne siden samler og prioriterer styresmaktene de viktigste kravene til landbruket, slik at du slipper å lete gjennom alle lovene og forskriftene selv. I tillegg kan du finne lover og forskrifter på www.lovdata.no. Rundskriv og retningslinjer for en ordning finner du på nettsidene til det organet som forvalter ordningen, og på www.lovdata.no.

2.2 Regnskap og føring av ulike oppgaver

Regnskap

De fleste landbruksforetak har avgrenset regnskapsplikt, dvs. at de slipper å levere årsregnskap til Brønnøysund, men må levere ligningsoppgave til skatteetaten (sammen med selvangivelsen).

Faktura

Du skal sende ut faktura snarest mulig og seinest en måned etter at varen eller tjenesten er levert. Fakturaen skal inneholde fakturanummer, navn og organisasjonsnummer til avsender, dato for fakturering og forfall, type tjeneste og sum. Dersom du er registrert i merverdiavgifts-manntallet, skal du spesifisere merverdiavgifta på fakturaen. Fakturanummeret skal enten være forhåndsnummerert eller generert elektronisk i et datasystem. Dersom det er feil på en faktura du har laget, skal denne ikke kastes. Du må lage en kreditnota på den delen av beløpet som er feil.

Bilag

Bilag er grunnlag for regnskapet. Et bilag kan være en faktura, en nota, ei regning eller ei kvittering. Det er samme krav til bilag som til faktura.

Merverdiavgift (mva.)

De fleste varer og tjenester er merverdiavgiftspliktige. Når du passerer 50.000,- i omsetning i løpet av de siste 12 månedene, skal du søke om registrering i merverdiavgiftsmanntallet. Fra da har du rett til fradrag for merverdiavgifta når kjøpet er dokumentert med gyldig kvittering og det du kjøper skal brukes i næring. Du skal spesifisere merverdiavgift på faktura du skriver.

Produsentnummer

Du må skaffe deg et produsentnummer (som du trenger ved levering av landbruksprodukter til ulike bedrifter). Dette skaffer du deg ved å opplyse om følgende: navn på foretak, navn på person, gardsnr./bruksnr., fødselsnummer og organisasjonsnummer (hvis du driver med noe mer enn hobbydrift) til landbrukskontoret.

Dyreholdsidd

Alle storfe og småfe skal merkes med øremerker med dyreholdsidd. Dyreholdsidd finner du i Mattilsynets skjematjenester på nett, evt. kontakt Mattilsynet tlf. 22 40 00 00.

Registrering i Enhetsregisteret i Brønnøysund

Du trenger organisasjonsnummer for å kunne skaffe deg: 1) et produsentnummer (hvis du ikke kun skal drive med hobbydrift), 2) for å kunne søke produksjonstilskudd i jordbruket. Dette org.nr. kan du skaffe deg ved å gå inn på www.brreg.no/registrering. En slik registrering gjøres enklest gjennom Altinn eller manuelt via «Samordnet registermelding». Dersom du trenger hjelp til dette, ta kontakt med et regnskapskontor.

Det er viktig at registreringa i Brønnøysundregisteret er ferdig innen fristen for å søke produksjonstilskudd, dersom du er berettiget dette tilskuddet.

Næringsoppgave

Næringsoppgave plikter alle næringsdrivende å sende inn i tillegg til selvangivelsen. Oppgaven skal leveres uavhengig av hvor stor omsetning du har og sjøl om foretaket ikke er i aktiv drift. Næringsoppgaven inneholder resultatregnskap og balanse (RF-1175).

Andre oppgaveplikter

Foretak må også levere andre oppgaver til det offentlige. Hvilke oppgaver du skal levere er avhengig av type næringsvirksomhet og antall ansatte i foretaket ditt. Dette kan du finne ut ved å kontakte Brønnøysundregistrene eller se på www.brreg.no eller www.bedin.no Under *Skjema og tjenester* i hovedmenyen på www.bedin.no finner du en komplett liste over alle skjema og tjenester. Du kan også søke på skjemanavn eller skjemanummer (for eksempel RF-0002).

Alle landbruksforetak må levere tilleggsskjema for næringsdrivende i jordbruk/gartneri, skogbruk m.m. (RF-1177). Andre aktuelle skjema er skjema for utregning av personinntekt (RF-1224), saldorskjema (RF-1084) og bilskjema (RF-1125).

Oppgaver som arbeidsgiver

Som arbeidsgiver har du ansvar for dine ansatte. I tillegg har du ansvar for lønn og innrapportering om arbeidsforholdet til myndigheter. Det må sendes månedlig melding; A-meldingen til NAV med opplysning om lønn, ansettelsesforhold, forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift. Meldingen sendes via altinn.no A-meldingen sendes gjennom lønnssystem, regnskapsfører, eller direkte registrering i Altinn.

Her finner du informasjon om a-ordningen/a-melding: www.altinn.no/a-ordningen.

2.3 Eierskifte i landbruket

www.eierskifte.no er et nettsted om eierskifte i landbruket. Sidene inneholder spørsmål og svar omkring problemstillinger ved eierskifte, og har en oversikt over ord og uttrykk i den forbindelse. På denne nettsiden er det også oversikt over eierskifterådgivere innenfor hvert enkelt fylke. Rådgiver kan være regnskapsfører, advokat eller være fra samvirke-/bondelag. Å eie en landbrukseiendom forplikter. Husk det er bo- og driveplikt på de fleste landbrukseiendommer.

3. TILSKUDDSORDNINGER

På www.landbruksdirektoratet.no finnes lenker til tilskuddsordninger med søknadsskjema for disse og andre ordninger:

Produksjonstilskudd og avløsertilskudd
Regionalt miljøtilskudd
Tilskudd til avløsning ved sykdom
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
Tilskudd til drenering av jordbruksjord
Tilskudd ved produksjonssvikt
Naturskadeerstatning
Leie av mjølkekvote
Endring av kontonummer
Krav om utbetaling av skogfond

3.1 Søknad om produksjonstilskudd

Dette er en tilskuddsordning for foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon. Tilskuddet omfatter bl.a. tilskudd til husdyr, dyr på beite, arealtilskudd, driftstilskudd til mjølkeproduksjon og spesialisert kjøttfeproduksjon. Ordningen gjelder også tilskudd til økologisk landbruk, blant annet omleggingstilskudd, arealtilskudd og husdyrtilskudd, tilskudd til frukt, bær og veksthusgrønnsaker.

Tilskudd kan søkes av alle foretak som er registrert i enhetsregisteret som landbruksforetak og som driver vanlig jordbruksproduksjon. Veiledning om regelverk og om tilskuddsordningen finnes på Landbruksdirektoratets nettsider. Informasjon og elektronisk søknadsskjema finner du på denne nettsiden:

www.landbruksdirektoratet.no.

Søknadsfrister er **15.mars** for tilskudd til husdyr og **15.oktober** for arealtilskudd og husdyr.

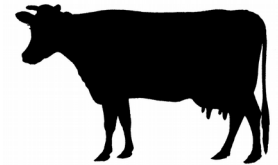
På Landbrukskontoret kan du få hjelp og veiledning i levering av nettsøknad. Husk å ta med bankbrikke for innlogging på altinn.no med BankID, evt. MinID.

Vi oppfordrer til at det søkes i god tid før søknadsfristene som er 15.mars og 15.oktober.

På Landbruksdirektoratet sine nettsider (www.landbruksdirektoratet.no) har du tilgang til elektroniske skjema for en rekke tilskuddsordninger.

3.2 Avløsertilskudd ved ferie og fritid

Foretak som har rett til produksjonstilskudd til husdyr kan også ha rett til avløsertilskudd. Det er antall dyr foretaket disponerer pr. 1. januar som avgjør tilskuddets størrelse.

Avløsertilskudd er en refusjonsordning. Dvs. at foretaket kan få refundert utgifter til lønn og arbeidsgiveravgift for avløserer over 15 år. Alle foretak må kunne dokumentere utgifter til avløsning. Avløseren kan ikke ha næringsinntekt fra foretaket, eller være ektefelle eller samboer til en som har næringsinntekt fra foretaket. Tilskuddet/refusjonen kan tidligst omsøkes 1. januar året etter, og utbetalingen skjer da i juni dette året. Det søkes på samme skjema som produksjonstilskudd. Søknadsfristen er **15.oktober. Utgifter til avløsning fra 15.10-31.12. kan registreres i søknaden innen 10.januar året etter.**

3.3 Avløsertilskudd ved sykdom, fødsel m.m.

Personer som har næringsinntekt fra foretak som har rett til avløsertilskudd, kan også ha rett til avløsertilskudd ved sykdom m.m. Ordningen gjelder også for planteproducenter i onneperioder. Også dette tilskuddet er en refusjonsordning.

Søknadsfristen er senest 1 år etter siste avløste dag i sykdomsperioden. Til søknaden må sykemelding, kvittering for betalt arbeidsgiveravgift og skatt, dokumentasjon på lønn til avløser, samt bekreftet likning legges ved.

3.4 Søknad om regionalt miljøtilskudd

Dette tilskuddet kan søkes av alle foretak som har rett til produksjonstilskudd. Tilskudd til skjøtsel av bratt dyrka mark, seterdrift, drift av arealer i fjellet, dyr på beite, skjøtsel av biologisk verdifulle arealer, miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel m.m. Søknadsfrist: **15. oktober.**

3.5 Søknad om spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

SMIL-midler kan søkes av alle som enten eier eller leier en landbrukseiendom der det foregår

tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon. Ordningen gjelder tiltak som tar vare på kulturhistoriske objekter/områder m.m. og tiltak som reduserer forurensingen fra landbruket utover det som blir forventa gjennom vanlig jordbruksdrift. Søknadsfrist: **15.mars** hvert år.

3.6 Søknad om tilskudd til drenering av jordbruksjord

Det kan søkes tilskudd til drenering av allerede drenert eller planert jordbruksjord. Tilskudd kan søkes av foretak som eier eller leier jordbruksjord eller eier av jordbruksjord som leies ut. Det gis ikke tilskudd til drenering ved nydyrking eller der tiltaket er påbegynt før tilskudd er innvilget. Det er ingen søknadsfrist og søknader behandles fortløpende. Søknad sendes elektronisk via landbruksdirektoratets nettsider.

3.7 Investering og bedriftsutvikling i landbruket- (IBU-midler)

Målgruppe for IBU-midler er landbruksforetak som leverer årsoppgave og har mva-pliktig årsomsetning. Landbrukseiendommen må være konsesjonspliktig eller ha drift som utløser produksjonstilskudd. Innovasjon Norge kan bidra med investerings- og utviklingstilskudd til ulike prosjekt, lån og rentestøtte, både til tradisjonell bruksutbygging og til tilleggsnæringer. Du kan selv gå inn og se hva Innovasjon Norge har å tilby og hvilke kriterier som gjelder for fylket på Innovasjon Norge. Det kan også søkes på et særskilt tilskudd i forbindelse med generasjonsskifte. Det gis støtte til mindre investeringer som trengs for å gjennomføre og opprettholde tradisjonell landbruksdrift eller tilleggsnæring. Tilskuddet kan gis til brukere under 35 år. Se www.innovasjonnorge.no.

3.8 Etablererveiledning

Landbrukskontoret tilbyr veiledning til personer som ønsker å etablere næringsvirksomhet på eller i tilknytning til gardsbruk. Det informeres om utarbeidelse av forretningsplan, etablererkurs, muligheter for å

søke om støtte til prosjekter og formelle krav fra det offentlige.

4. NMSK – NÆRINGS- OG MILJØTILTAK I SKOGBRUKET

Det kan søkes tilskudd til ulike tiltak i skogbruket. Eksempler på slike tiltak er skogkultur: suppleringsplanting (arbeidet), ungskogpleie, opprusting/ombygging av skogsbilveger m.m. Ta kontakt med landbrukskontoret før du setter i gang med tilskuddsberettigede tiltak. Søknadsskjema finnes på landbrukskontorets hjemmeside på internett.

4.1 Skogfond

Alle skogeiere som hogger tømmer for salg skal sette av en del av salgsværdien på en skogfondskonto. Denne kontoen forvaltes av landbrukskontoret. Skogeierne kan bruke av disse fondsmidlene til investeringer på skogeiendommen, særlig til skogkultur (planting, ungskogpleie osv.) og til nybygging, opprusting og vedlikehold av skogsveger. Skogfond kan også brukes til å lønne eget arbeid i skogen. Bruk av skogfond gir skattelette.

Les mer om hva skogfond kan brukes til: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/om-skogfond/hva-kan-dekkes-og-ikke-dekkes-av-skogfond>

4.2 Skogbruksplan

Det er utarbeidet skogbruksplan for de fleste skogeiendommene i Lillehammer-regionen. Dette er et svært nyttig redskap når en skal gjøre seg kjent i skogen og planlegge aktiviteten framover. I planen er skogteigene delt opp i bestand etter treslag, alder (hogstklasse) og hvor produktiv marka er (bonitet).

Det er listet opp nøkkeltall for eiendommen, dvs. oversikt over areal, stående volum, tilvekst, hogstklasse- og bonitetsfordeling og et forslag til årlig hogstkvantum. Videre er det generell informasjon om skogbruk, forklaring av noen nøkkelbegreper og opplysninger om hvordan en skal tolke de ulike tallene i planen.

5. UTMARKSFORVALTNING

Jakt og fiskeretten er en grunneierrett som normalt ligger til den enkelte landbrukseiendom og er en del av landbrukets næringsgrunnlag. Viltloven og innlandsfiske-loven regulerer jakt og fiske, mens friluftsløven regulerer allmennhetens rett til ferdsel og opphold i utmark.

5.1 Grunneierlag

Et grunneierlag er en sammenslutning av grunneiere som skal ivareta og drive felles interesser i utmark. Grunneierlaget forvalter jakt, fiske, hytteutleie mm. i det fellesområdet grunneierlaget disponerer.

Som oftest har den enkelte grunneieren for lite areal til å forvalte vilt- og fiskeressursene alene. Grunneierne har derfor valgt å forvalte disse ressursene gjennom felles lag/foreninger med egne vedtekter og er organisert med styre, årsmøte osv. Formålet til de fleste grunneierlagene er å forvalte retten til jakt, fiske og fangst til medlemmenes beste.

6.0 RETTIGHETER OG PLIKTER VEDRØRENDE BEITE OG GJERDER

Dette er et komplisert rettsområde og ikke enkelt å få oversikt over. Som hovedregel kan en si at en har beiterett på egen grunn, innmark og utmark. Her vil det være unntak. Det er en plikt å vedlikeholde gjerder rundt egen eiendom. En har rett til å gjerde for å holde egne dyr inne, og plikt til å holde andres dyr ute (når det ikke er ønskelig at disse kommer inn på egen eiendom eller det er avtale om dette).

Enhver grunneier har plikt til vedlikehold av gjerder på egen eiendom og sørge for at de ikke utgjør en fare for husdyr eller ville dyr. Det er ikke lov å sette opp piggtråd som gjerde for dyr. Når det er behov for vedlikehold av gamle gjerder der det er piggtråd, skal denne fjernes.

Beiteloven fastslår husdyreiers ansvar, ikke hvem som har beiterett hvor.

Grandegjerdeloven regulerer plikt og rett til gjerding. I tillegg er det annet lovverk som også har bestemmelser om gjerder.

7. MILJØ OG KVALITET

7.1 Gjødslingsplan og sprøytejournal

Alle foretak med jordbruksareal som søker produksjonstilskudd, skal ha en gjødslingsplan. Det skal utarbeides ny gjødslingsplan før hver vekstsesong. Jordprøver bør tas hvert 5.-8. år på hvert skifte. Disse er grunnlag for utarbeidelse av gjødslingsplanen. Jordprøveutstyr kan lånes ved Norsk Landbruksrådgiving. Er du ikke medlem der kan du ta kontakt med landbrukskontoret (gjelder for kommunene Gausdal og Lillehammer). Her er det også utstyr til utlån. Øyer kommune har egen ordning for gardbrukere som ikke er tilknyttet landbruksrådgivinga. Ta kontakt med Snøhetta Regnskap Øyer AS på tlf. 61 27 56 50 for lån av utstyr.

Sprøytejournal skal føres om det brukes plantevernmidler på din landbrukseiendom. Dette skal dokumenteres om du sprøyter selv eller leier inn andre til å gjøre det. I Kvalitetssystem i landbrukets kravhefte står det hva som kreves av en godkjent sprøytejournal.

7.2 Plantevern- og gnagerbevis

Autorisasjon for kjøp og bruk av plantevernmidler gjelder all yrkesmessig bruk av plantevernmidler. Det er et krav om dokumentert behov for å få autorisasjonsbevis. Beviset gjelder for 10 år og kan fornyes ved behov. Kurs arrangeres av Norsk Landbruksrådgiving. Mattilsynet har nettbasert kurs for fornying.

For å få autorisasjon til å kjøpe og bruke gnagermidler er det et krav at man skal være registrert i autorisasjonsregisteret for plantevernmidler. I tillegg må man ha dokumentert yrkesmessig behov for å få autorisasjonsbevis. Kurs arrangeres av Norsk Landbruksrådgiving. Beviset gjelder for 10 år.

7.3 Regler for spredning av husdyrgjødsel på jordbruksareal

Spredning av husdyrgjødsel er kun tillatt i perioden 15. februar til 1. november. Det er *ikke* tillatt å spre gjødselvarer på snødekket eller frossen mark. Spredning uten nedmolding/nedfelling **på eng** og annen grøde bør gjøres i vekstsesongen. Det er et krav at arealet høstes eller beites etter siste spredning av husdyrgjødsel. Siste frist for spredning av husdyrgjødsel uten nedmolding er 1. september.

Husdyrgjødsel kan bare spres på godkjent spredeareal. Godkjent spredeareal er fulldyrka og overflatedyrka mark. Innmarksbeite kan godkjennes som spredeareal etter søknad. Det skal være disponibelt spredeareal på min. 4 dekar fulldyrket jord pr. gjødseldyrenhet. Husdyrgjødsel spredd **på åpen åker** skal moldes ned straks og senest 18 timer etter spredning. Ved spredning av husdyrgjødsel i nærheten av boliger skal det tas hensyn til luktulempere og ulemper som følge av partikkelspredning.

7.4 Oppføring av ny driftsbygning eller gjødsellager

Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav regulerer krav til utforming og plassering av gjødsellager. Ved oppføring av driftsbygning med gjødsellager eller gjødselkum må en sende søknad om byggetillatelse til kommunens byggesaksavdeling. I slike saker skal landbrukskontoret behandle og vedta saken etter Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Landbrukskontoret får saken oversendt fra byggesaksavdelingen.

Landbrukskontoret vurderer plasseringen av driftsbygningen/gjødsellageret samt setter krav til ulike lagertyper.

Når tiltaket er gjennomført skal tiltakshaver kontakte kommunen for å få ferdiggodkjenning av gjødselanlegget slik at det kan tas i bruk. For å få ferdiggodkjenning er det et krav at lageret dekker gårdens husdyrgjødselmengde for minst åtte måneder. Gjødselanlegget kan ikke tas i bruk før det er kontrollert og godkjent av kommunen.

7.5 Nydyrking

Søknad om godkjenning av plan for nydyrking skal være godkjent av kommunen før anleggsstart. Det er ingen nedre arealgrense, slik at alle former for bearbeiding/graving av markslag som ikke er dyrka mark regnes som nydyrking. Ved behandling legges det særlig vekt på hvilken virkning nydyrkingen har på natur, miljø - og kulturlandskapsverdiene. Muligheter for funn av kulturminner skal avklares.

Søknadsskjema finnes på www.landbruksdirektoratet.no – Skjema LDIR-0160.

Med søknaden vedlegges – nabovarsel for nærliggende eiendommer -egnet kart med følgende inntegninger: det planlagte dyrkingsarealet, atkomst, plassering av deponi for stubber og steiner, grov skisse av drengrofter. Behandlingstid er min.10 uker. Dyrkingen må ferdigstilles innen 5 år. Ferdig oppdyrket areal skal godkjennes av kommunen. Frist for å melde inn nydyrket areal er 1.august.

7.6 Kulturminner

Har du kulturminner på din eiendom kan du ikke foreta deg noe som skader kulturminnet. Dersom det drives/har vært drevet beiting og jordarbeiding kan du fortsette med dette, men ikke inngrep eller endringer som skader kulturminnet. Dersom man ønsker noe gjort, eller oppdager kulturminner skal man søke/varsle Fylkeskommunen. Registrerte kulturminner på din eiendom finner du bl.a. på NIBIO sine sider, ved å gå inn på gårdskart på nett. Ta kontakt med kommunen ved uklarheter.

7.7 Biologisk mangfold

Som bonde har du ansvar for å ivareta biologisk mangfold, og ikke gjøre inngrep på din eiendom som kan være til skade for det biologiske mangfoldet. Dette reguleres av bl.a. forskrift om produksjonstilskudd. Inngrep som fører til forringelse av det biologiske mangfoldet kan føre til reduksjon i produksjonstilskuddet, og er regulert etter forskrift om produksjonstilskudd §4. § 4. 3.ledd: ”Det kan ikke gis tilskudd dersom det foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. Dersom

annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhånds godkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.

Det kan ikke gis tilskudd dersom det ikke er etablert vegetasjonssoner mot vassdrag med års-sikker vannføring.

Vegetasjonssonen skal være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring.

Sonen må være på minst 2 meter målt fra vassdragets normalvannstand, og kan ikke jordarbeides”.

7.8 KSL – Kvalitetssystem i landbruket

Kvalitetssystem i landbruket (KSL) er bondens eget verktøy for styring og dokumentasjon av gardsdrifta.

"Matmerk" er en uavhengig stiftelse som blant annet har ansvar for KSL. Kontaktinformasjon til Matmerk er: tlf.: 24 14 83 00,

E-post: post@matmerk.no, internettadresse: www.matmerk.no

For å unngå trekk i oppgjør på korn, mjølk og slakt må bonden utføre KSL-egenrevisjon en gang pr. år. Bonden bestemmer tidspunkt selv. KSL har egenrevisjonsskjemaer som bonden skal fylle ut og på den måten gå igjennom kvalitetssystemet og drifta på garden.

Egenrevisjon innrapporteres via Matmerk sin internettside.

Det er krav om at foretaket skal ha en gjødslingsplan og sprøytejournal for å søke produksjonstilskudd. Mangler dette kan det føre til avkortning i produksjonstilskuddet.

7.9 Økologisk landbruk

For å ha rett på offentlige tilskudd til økologisk landbruksproduksjon må en være godkjent av Debio. Debio er kontroll- og godkjenning- instans for økologisk produksjon, foredling, omsetning og import i Norge. Varer kan ikke omsettes som økologiske uten at produsenten er godkjent av Debio. Kontakt Debio for mer informasjon eller se på www.debio.no.

8. GARDSKART OG JORDLEIEAVTALER

8.1 Gardskart

Gardskart er satt sammen av informasjon fra flere kilder. Her er alle grunneiendommene en person eier, innen samme kommune, satt sammen til en landbrukseiendom. Samtidig er eiendomsgrenser hentet fra matrikkelen, AR5* er hentet fra skog og landskap. Det er i tillegg muligheter for å se økonomisk kartverk, flyfoto (ortofoto) samt en del andre kart. Kartene viser eiendommens grenser og areal, samt arealtyper som dyrka mark, beiter, skog og annet areal. Man kan finne erosjons-klassifisering i tilknytning til gardskartet, biologisk mangfold og kulturminner.

Gardskart er ferskvare. Derfor jobber vi kontinuerlig med ajourhold. Gardskart tjener som dokumentasjon over arealressursene for en landbrukseiendom og er grunnlaget for søknad om produksjonstilskudd. Derfor er det viktig at eventuelle endringer blir meldt og oppdatert. Slik blir arealtallene på gardskartet mest mulig korrekt til enhver tid. Du finner gardskart på internett på adressen: <https://gardskart.nibio.no/search>.

* AR5 står for «arealressurskart i målestokk 1:5000». AR5 er et detaljert, nasjonalt heldekkende datasett og den beste kilden til informasjon om landets arealressurser.

8.2 Krav om 10-årig leieavtale på jordbruksareal

Driveplikt er forankret i jordloven. En person som overtar en landbrukseiendom har driveplikt på eiendommen så lenge han/hun eier den. Driveplikten kan imidlertid oppfylles ved å leie bort dyrkamarka for 10 år av gangen. Jordleieavtalen skal sendes landbrukskontoret.

Erverver har ett år på seg fra overtakelsestidspunktet til å bestemme seg for om han/hun vil bruke jorda selv eller leie den bort. Eier har ikke anledning til å si opp en 10-årig leieavtale, bortsett fra i de tilfeller hvor leieavtalen er misligholdt. Det kan etter en begrunnet søknad gis lemping på kravet om

10-årig leieavtale. En slik søknad sendes landbrukskontoret.

9. ERSTATNINGSORDNINGER

9.1 Erstatning ved skader forårsaket av klima

- Tilskudd ved produksjonssvikt (tidl. Erstatning ved avlingsvikt): foretak som kan dokumentere produksjonssvikt på grunn av klimatiske årsaker det ikke er mulig å sikre seg mot, kan søke tilskudd for produksjonssvikten. Avlingen i skadeåret må være mindre enn 70 % av gjennomsnittsavlingen for vekstgruppen for å utløse grunnlaget for tilskudd. Skaden meldes til landbrukskontoret så raskt som mulig slik at arealene/produksjonssvikten kan kontrolleres og avgjøres om årsaken er av klimatisk art. Søknadsfristen er 31. oktober samme år som skadeåret.
- Tilskudd ved svikt i honningproduksjon pga. klimatiske forhold kan søkes av foretak med honningproduksjon. Produksjonssvikten skal meldes fra til kommunen før innsending av søknad. Søknadsfrist 31. oktober.

9.2 Naturskadeerstatning

Naturskadeerstatning er erstatning til private grunneiere for tap det ikke er mulig å forsikre seg mot i en alminnelig forsikrings-ordning. Skader som direkte skyldes naturulykker (storm, flom, skred m.m.) kan gi rett til erstatning. Skaden skal meldes til lensmann eller namsfogd innen tre måneder etter at skaden har skjedd. Ved den statlige ordningen er det en egenandel på 10 000,- kroner som trekkes fra taksten. Det kan også gjøres avkortninger i taksten. Etter at egenandel og eventuelle avkortninger er trukket fra, har man funnet beregningsgrunnlaget. Skaden blir erstattet med 85 % av beregningsgrunnlaget. Det er mer informasjon på Landbruksdirektoratets nettsider: www.landbruksdirektoratet.no

9.3 Erstatning for tap av husdyr (småfe og storfe) på grunn av rovvilt

Eieren av husdyret har rett til full erstatning når gaupe, bjørn, ulv eller kongeørn er årsak til tap av husdyr. I de tilfeller der en ikke finner kadaveret eller der det ikke er mulig å si sikkert hva som er skadeårsak, kan det bli gitt erstatning etter en skjønnsvurdering. Søknadsfrist er **1. november** i tapsåret. Søknad sendes via <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no>

10. STATLIG LANDBRUKSFORVALTNING

Statlig landbruksforvaltning har som oppgave å gjennomføre gjeldende landbrukspolitik.

Organisasjon	Nettadresse og e-post
Statsforvalteren i Innlandet Jord og Mat	www.statsforvaltereninnlandet.no/innlandet sfinpost@statsforvalteren.no
Landbruksdirektoratet	www.landbruksdirektoratet.no postmottak@landbruksdirektoratet.no
Landbruks- og matdepartementet (LMD)	www.regjeringen.no/nb/dep/lmd postmottak@lmd.dep.no

11. RÅDGIVINGSINSTANSER

Norsk Landbruksrådgiving Innlandet	Sted: Felleskjøpet Lhmr. www.innlandet.nlr.no innlandet@nlr.no
TINE Rådgivning	www.tine.no www.medlem.tine.no
Q-meieriene Gausdal	www.q-meieriene.no
Nortura	www.nortura.no http://medlem.nortura.no
Fatland (slakteri)	www.fatland.no
Furuseth slakterier	www.furuseth.no

12. FAGLAG I LANDBRUKET

Innlandet Bondelag	www.bondelaget.no/innlandet innlandet@bondelaget.no
Oppland Bonde- og småbrukarlag	www.smabrukarlaget.no/fylke/oppland opplandsmabrukarlag@c2i.net
Glommen Mjøsen Skog SA	www.glommen-mjosen.no post@glommen-mjosen.no

13. AVLSORGANISASJONER

Det finnes avlsorganisasjoner for alle de vanlige husdyra våre. Flere av organisasjonene har lokallag i tillegg til den nasjonale.

For mer informasjon om lokallag, ta kontakt med den nasjonale organisasjonen eller se internett.

GENO	www.geno.no geno@geno.no
Norsk Kjøttfeavlslag	www.kjottfe.no kjottfe@kjottfe.no
Norsvin	www.norsvin.no norsvin@norsvin.no
Norsk Sau og Geit	www.nsg.no nsg@nsg.no
Norsk Fjørfeag	www.nfl.no nfl@nfl.no
Norsk Hestesenter Starum (NHS)	www.nhest.no nhest@nhest.no

14. MOTTAKERE AV RÅVARER FRA LANDBRUKET

(Oversikten er ikke komplett)

RÅVARE	LANDBRUKSSAMVIRKE	PRIVATE
MJØLK	TINE www.tine.no	Q-meieriene, avd. Gausdal www.q-meieriene.no
SLAKTEDYR	Nortura Rudshøgda www.nortura.no	Fatland Oslo AS www.fatland.no Furuseth www.furuseth.no
SLAKTEDYR (FJØRFE)	Nortura Elverum www.nortura.no	Den Stolte Hane www.denstoltehane.no
KORN	FK kornmottak på Lillehammer www.fk.no	Follebu Bruk AS Strand Unikorn
POTET	A.L. Gartnerhallen www.gartner.no	
EGG	Nortura Heimdal www.nortura.no	Den Stolte Hane Egg AS. Toten Eggpakkeri www.toteneegg.no
TØMMER	Mjøsen Skog BA, Lhmr. www.mjosen.no	Nortømmer, Oslo www.nortommer.no

15. LEVERANDØRER AV DRIFTSMIDLER TIL LANDBRUKET

(Oversikten er ikke komplett)

DRIFTSMIDDEL	LANDBRUKSSAMVIRKE	PRIVATE
Kraftfôr	Felleskjøpet Agri, Lhmr. www.fk.no Tretten Innkjøpslag	Follebu Bruk AS Strand Unikorn
Gjødsel og kalk	FK Butikken Avd. Gausdal Avd. Lillehammer Avd. Øyer www.fk.no Tretten Innkjøpslag	Strand Unikorn Gausdal Kalk
Maskiner og redskap	Felleskjøpet Agri, Lhmr. www.fk.no	AK maskiner, Vinstra Eiksenteret Gausdal Fron Traktorservice AS Fåvang Maskin
DIVERSE (gjerdemateriale, ensileringsmiddel, forbruksvarer i melkeproduksjon og andre produksjoner, m.m.)	FK Butikken Avd. Gausdal Avd. Lillehammer Avd. Øyer Felleskjøpet Agri, Lhmr. www.fk.no Tretten Innkjøpslag	Gausdal Landhandleri AS Gausdalsvegen 20 2624 Lillehammer www.gaus.no

16. REGNSKAPSKONTOR

I tillegg til å føre regnskap, kan regnskapskontorene ofte tilby tjenester innen økonomisk rådgivning. Det kan være aktuelt ved eierskifte i landbruket, ved større investeringer, og ved vurdering av nye produksjoner. Disse fører regnskap i Lillehammer-regionen:

Vekstra Regnskap Innlandet SA avd. Gausdal, Vestringsvegen 2, 2651 Østre Gausdal
Tlf. 61 24 68 00

Regnskapsfører'n AS, Gausdalsvegen 1579, 2651 Østre Gausdal
Tlf. 61 22 40 00

Vekstra Regnskap Innlandet SA avd. Lillehammer, Industrigata 50, 2619 Lillehammer
Tlf. 61 24 68 00

Snøhetta Regnskap Øyer AS, Tingbergv.15, 2636 Øyer Tlf. 61 27 56 50

17. AVLØSERLAG

Avløserlagets oppgave er å formidle avløsning, slik at medlemmene får regelmessig fritid, avløsning i onnetider og avløsning under sykdom mv. Følgende avløserlag finnes i vår region:

Avløserlaget i Lillehammerregionen
Bjørndalsvollen 1
2651 Ø. Gausdal
Tlf. 9023 94 86
e-post: ltsg@n-lt.no
Nettadresse: www.landbrukstjenester-sg.no

18. VETERINÆRVAKT

Øyer: Stav Veterinærsenter, tlf.: 61 27 65 14

Lillehammer og Gausdal:
Vakt for produksjonsdyr, tlf. 612 20 204

Lillehammer og Gausdal kommuner har ingen avtaler om vaktbistand til smådyr og hest.

Mjøsvakta er et privat initiativ, som tilbyr akutthjelp til smådyr på kveld, natt og helg utenom røde dager, tlf.820 90 190

For akutt bistand til smådyr på røde dager:
Universitetsdyresykehuset, Oslo:
tlf. 820 90 102

For hest kan hesteklinikken ved Universitetsdyresykehuset i Oslo kontaktes. De rykker ikke ut.
Universitetsdyresykehuset, Oslo:
tlf. 922 80 704

19. NORSK LANDBRUKSRÅDGIVNING HMS

Norsk Landbruksrådgiving HMS arbeider med forebyggende helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid for landbruket. Alle som har arbeid i landbruket kan bli medlemmer.

Norsk Landbruksrådgiving HMS har rådgivere som samarbeider med lokal bedriftshelsetjeneste.

HMS-rådgiver i NLR:
Siv Nordseth
Tlf. 911 69 002
E-post: siv.nordseth@nlr.no

20. ANDRE AKTUELLE KONTAKTER

Gausdal Kommune	www.gausdal.kommune.no	
Lillehammer Kommune	www.lillehammer.kommune.no	
Øyer Kommune	www.oyer.kommune.no	
Lovdata	www.lovdata.no	Gjeldende lover og forskrifter
Regelhjelp	www.regelhjelp.no	Registrering i enhetsregister, oppgaveplikter, aktuelle skjema
Brønnøysundregisteret	www.brreg.no	
AltInn	www.altinn.no	
Eierskifte	www.eierskifte.no	Rådgiving ved eierskifte
Innovasjon Norge	www.innovasjon norge.no	Finansieringsordninger
Norsk landbruksrådgivning	www.nlr.no	
Debio	www.debio.no	Kontrollordning, økologisk landbruk
Skog og landskap	www.skogoglandskap.no	Gardskart, info. om skog, jord mm.
Norges Bygdekvinne lag (NBK)	www.bygdekvinnelaget.no/oppland	
Bygdeungdomslaget i Oppland	www.nbu.no/oppland	Landsdekkende bygdeungdomsorganisasjon
HANEN	www.hanen.no	Organisasjon for bygdeturisme, gardsmat, innlandsfiske
Gudbrandsdalsmat	www.gudbrandsdalsmat.no	Nettverk for produsenter av lokalmat i Gudbrandsdalen
Inn på Tunet	www.matmerk.no/inn-pa-tunet	Velferdstjenester på gardsbruk
Inatur	www.inatur.no	Markeds plass for jakt, fiske og hytter